İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar

Amaç

Madde 1 – (1) Bu yönergenin amacı, kapsam içindeki her tür bilimsel araştırma, çalışma, yayın ve etkinliklerde uyulması gereken bilim etiği ilke ve kuralları ile Üniversite bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarının görev, yetki, sorumluluk ve çalışma usullerini belirlemektir.

Kapsam

Madde 2 – (1) Bu yönerge,

a) Üniversite mensuplarınca yürürlükteki mevzuat hükümleri uyarınca yardımcı doçentlik, doçentlik veya profesörlük unvanının elde edilmesi aşamasında ve sonrasında yapılan her tür bilimsel araştırma ve çalışmalar ile gerçekleştirilen bilimsel etkinlikler, desteklenen ve/veya yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği konularını,

b) Yüksek lisans veya doktora öğrenciliği sırasında yapılan tez ve bilimsel yayınlar ile yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği konularını,

c) Üniversite mensuplarınca yurtiçinde ve yurtdışında her çeşit basın, görsel ve işitsel yayın organlarında yayımlanan ya da yayımlanmak üzere gönderilmiş olan her tür yayınla ilgili yayın etiği sorunlarını,

ç) Üniversite mensuplarınca biyomedikal araştırmalarda kullanılacak deneklerde ve ekoloji ile ilgili çalışmalarda yapılan etik ihlallerini kapsar.

Dayanak

Madde 3 – (1) Bu Yönerge, 2547 sayılı Kanunun 42 inci ve 65 inci maddeleri ile Yükseköğretim Kurulu'nun 29.08.2012 tarih ve 2012/18946 sayılı kararıyla kabul edilen "Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" ne dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 – (1) Bu Yönergede geçen;

a) Üniversite: İstanbul Medeniyet Üniversitesini,

b) Rektör: İstanbul Medeniyet Üniversitesi Rektörünü

c) Rektörlük: İstanbul Medeniyet Üniversitesi Rektörlüğünü,

ç) Senato: İstanbul Medeniyet Üniversitesi Senatosunu,

d) Birim: İstanbul Medeniyet Üniversitesindeki bölüm, anabilim/anasanat dalını,

e) Denek: üzerinde araştırma, inceleme, deney veya değerlendirme yapılan canlı varlıkları,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma Etiği, Yayın Etiği ve Akademik Değerlendirmelere İlişkin Temel İlkeler

Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler

Madde 5 – (1) Her çeşit bilimsel araştırmada uyulacak temel ilkeler şunlardır:

a) Veriler, bilimsel yöntemlerle elde edilir. Bunların değerlendirilmesinde, yorumunda ve kuramsal sonuçların elde edilmesinde bilimsel yöntemlerin dışına çıkılamaz, sonuçlar saptırılamaz, elde edilmemiş sonuçlar araştırma sonuçlarıymış gibi gösterilemez.

b) İnsanlarla ilgili biyomedikal araştırmalarda ve diğer klinik araştırmalarda Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan, 19 Ağustos 2011 tarih ve 28030 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik hükümleri göz önünde bulundurulur.

c) Sosyal ve beşeri bilimlerde yapılacak anket ve tutum araştırmalarında katılımcıların rızası esastır. Araştırma, bir kurumda yapılacaksa, kurumun izni alınır.

ç) Araştırma ve deneylerin, hayvan sağlığına ve ekolojik dengeye zarar vermemesi temel ilkedir. Çalışmalara başlanılmadan önce gerekli izinler yetkili birimlerden yazılı olarak alınır. Bu çerçevede uluslararası beyanname hükümleri ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuat hükümleri göz önünde bulundurulur.

d) Araştırmacılar ve yetkililer, yapılan bilimsel araştırma ile ilgili olarak muhtemel zararlı uygulamalar konusunda ilgilileri bilgilendirmek ve uyarmakla yükümlüdür.

e) Araştırmacılar, kendi vicdanî kanaatlerine göre zararlı sonuçlara ve/veya onaylamadıkları uygulamalara yol açabilecek araştırmalara katılmama hakkına sahiptir.

f) Yapılacak çalışmalarda, diğer kişi ve kurumlardan temin edilen veri ve bilgilerin, izin verildiği ölçüde ve şekilde kullanılması, gizliliğine riayet edilmesi ve korunması sağlanır.

g) Bilimsel araştırma için tahsis edilen imkân ve kaynaklar amacı dışında kullanılamaz.

Yayın Etiğine İlişkin Temel İlkeler

Madde 6 – (1) Her çeşit bilimsel yayında uyulacak temel ilkeler şunlardır:

a) Bilimsel araştırmanın tasarlanması, planlanması, yürütülmesi ve yayına hazırlanması aşamalarında katkıda bulunmamış kişiler, yazar isimleri arasında gösterilemez.

b) Bilimsel yayınlarda bir çalışmadan yararlanırken, bilimsel atıf kurallarına uygun olarak kaynak gösterilir.

c) Henüz sunulmamış veya savunularak kabul edilmemiş tezler veya çalışmalar, sahibinin izni olmadan kaynak olarak kullanılamaz.

ç) Evrensel olarak tanınan bilim kuramları, bilim alanlarının temel bilgileri, matematik teoremleri ve ispatları gibi önermeler dışında hiçbir çalışmanın tümü veya bir bölümü, izin alınmadan ve asıl kaynak gösterilmeden çeviri veya özgün şekliyle yayımlanamaz.

Akademik Değerlendirmelere İlişkin Temel İlkeler

Madde 7 - (1) Her çeşit akademik değerlendirmede uyulacak temel ilkeler şunlardır:

a) Akademik hayatın bütün aşamalarında, öğretim ve akademik değerlendirmeler bilimsel liyakat kriterlerine göre yapılır.

b) Akademik ilerleme ve ödül jürilerinde bilimsel liyakat kriterlerinin dışına çıkmak, kişileri kayırmak, bilimsel eleştiri sınırlarını aşarak kişilerin kimlik ve kişiliğine yönelik saldırılarda bulunmak, haksız menfaat sağlamak, sahtecilik, kopyacılık, vb. eylemlerde bulunulamaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler

Etiğe aykırı eylemler

Madde 8 – (1) Bilim araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemler şunlardır:

a) **İntihal :** Başkalarının fikirlerini, metotlarını, verilerini, uygulamalarını, yazılarını, şekillerini, tablolarını veya eserlerini sahiplerine bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseriymiş gibi sunmak/göstermek,

b) **Sahtecilik :** Araştırmaya dayanmayan veriler üretmek, sunulan veya yayınlanan eseri gerçek olmayan verilere dayandırarak düzenlemek veya değiştirmek, bunları rapor etmek veya yayımlamak, yapılmamış bir araştırmayı yapılmış gibi göstermek,

c) **Çarpıtma :** Araştırma kayıtları ve elde edilen verileri tahrif etmek, araştırmada kullanılmayan yöntem, cihaz ve materyalleri kullanılmış gibi göstermek, araştırma hipotezine uygun olmayan verileri değerlendirmeye almamak, ilgili teori veya varsayımlara uydurmak için veriler ve/veya sonuçlarla oynamak, destek alınan kişi ve kuruluşların çıkarları doğrultusunda araştırma sonuçlarını tahrif etmek veya şekillendirmek,

ç) **Tekrar yayım :** Bir araştırmanın aynı sonuçlarını içeren birden fazla eseri akademik terfilerde ayrı eserler olarak sunmak,

d) **Dilimleme :** Bir araştırmanın sonuçlarını araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde, uygun olmayan biçimde parçalara ayırarak ve birbirine atıf yapmadan çok sayıda yayın yaparak akademik terfilerde ayrı eserler olarak sunmak,

e) **Haksız yazarlık:** Aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek, aktif katkısı olan kişileri yazarlar arasına dâhil etmemek, yazar sıralamasını gerekçesiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek, aktif katkısı olanların isimlerini yayım sırasında veya sonraki baskılarda eserden çıkarmak, aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek,

f) **Diğer etik ihlali türleri:** Destek alınarak yürütülen araştırmaların yayınlarında destek veren kişi, kurum veya kuruluşlar ile onların araştırmadaki katkılarını açık bir biçimde belirtmemek, insan ve hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarda etik kurallara uymamak, yayınlarında hasta haklarına saygı göstermemek, hakem olarak incelemek üzere görevlendirildiği bir eserde yer alan bilgileri yayınlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak, bilimsel araştırma için sağlanan veya ayrılan kaynakları,

mekânları, imkânları ve cihazları amaç dışı kullanmak, tamamen dayanaksız, yersiz ve kasıtlı etik ihlali suçlamasında bulunmak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurullarının Oluşumu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları

Kurulların Oluşumu

Madde 9 – (1) Üniversite bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları, sosyal ve beşeri bilimler, sağlık bilimleri ile fen ve mühendislik bilimleri alanlarında oluşturulur. Bu kurullar, üniversitelerin sosyal ve beşeri bilimler, fen ve mühendislik bilimleri ve sağlık bilimlerinin her birinde, farklı alanlarda görev yapan profesör unvanına sahip öğretim üyeleri arasından iki yıllık süreyle Rektörün önerisi üzerine Senato tarafından seçilen beşer üyeden oluşur.

(2) Gerekli görülmesi halinde çalışmaların verimliliğini sağlamak amacıyla farklı bilim alanları için farklı bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları oluşturulabilir.

(3) Belirlenen kurul üyeleri hakkında etik ihlalinde bulunduklarına dair kesinleşmiş bir adli veya idari karar veya tespit bulunmamalıdır.

(4) Etik ilkelerine aykırı eylemi tespit edilen etik kurulu üyesinin görevi, Rektörünün bu konudaki kararının kendisine tebliği ile sona erer.

(5) Görev süresi biten bir üye aynı usulle yeniden seçilebilir. İzinsiz ve özürsüz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan veya en az altı ay süreyle izinli olan üyenin üyeliği kendiliğinden sona erer. Herhangi bir nedenle boşalan üyelik için, aynı usulle yeni üye seçilir.

(6) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları başkanları Rektör tarafından seçilir. Her bir bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulu başkanı kurul üyeleri arasından bir kişiyi başkan yardımcısı olarak seçer. Başkanın görevinin sona ermesiyle birlikte başkan yardımcılığı görevi de sona erer.

(7) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarının sekretaryası ve raportörlük görevi Üniversitenin Hukuk Müşavirliği tarafından yürütülür.

Kurulların görevleri

Madde 10- (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarının görevleri şunlardır:

a) Yayımlanan veya yayın için gönderilen yazılarda etiğe aykırılık iddialarını başvuru üzerine incelemek, gerektiğinde bilirkişi veya uzman görüşü almak, ilgili kişilerle yazışmalar yapmak, bilgi istemek ve görüş bildirmek,

b) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları tarafından doğrudan veya görevlendireceği bilirkişiler / uzmanlar aracılığıyla incelenen dosyalar ile ilgili raporları değerlendirerek oluşturacağı sonuç raporunu yazılı olarak en geç iki ay içinde Rektörlüğe sunmak,

c) Akademik, araştırma ve yayın etiği konularında muhtemel etik dışı eylemleri ortadan kaldırmak için, ilgili birim ya da kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak eğitici faaliyetler düzenlenmesini sağlamak üzere Rektörlüğe önerilerde bulunmak.

Etik kurullarının toplantı usul ve esasları

Madde 11 – (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları en az üç üyenin katılımıyla toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar alır. Başkanın katılmadığı toplantılarda başkan yardımcısı, bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları toplantılarına başkanlık eder.

(2) Aşağıdaki kişiler etik incelemelerde bilirkişi ve uzman olarak görevlendirilemez:

a) İlgilinin lisansüstü tez danışmanları, doçentlik ve profesörlük jürilerinde görev almış öğretim üyeleri,

b) İlgilinin kendi biriminde görev yapan öğretim üyeleri,

c) İlgilinin eşi ve üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dâhil) kan veya sıhrî hısımları,

ç) İlgili ile aralarında husumet bulunan kişiler.

(4) İlgilinin çalıştığı anabilim dalında öğretim üyesi bulunmaması halinde, en yakın anabilim dalında çalışan öğretim üyeleri arasından veya gerekli görülmesi halinde ilgili anabilim dalı dışından bilirkişi atanabilir. Birden fazla bilirkişi atanması halinde her bilirkişi ayrı rapor tanzim eder.

(5) Bilirkişiler dosya kendilerine ulaştığı andan itibaren en geç bir ay içerisinde konuya ilişkin raporu hazırlayıp gönderirler.

(6) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları üyeleri, kendileriyle ilgili veya kendilerinin halen veya daha önce birlikte çalışma yaptıkları kişilerle ilgili etik ihlali iddialarının görüşüldüğü toplantılara katılamazlar.

Etik kurullarına başvuru ve kurulların çalışma esasları

Madde 12 - (1) Kurumsal veya bireysel şikâyetlere dayalı olarak Rektörlüğe ulaştırılan etik ihlali iddiaları, inceleme yapılmak üzere ilgili bilimsel araştırma ve yayın etiği kuruluna iletilir. Başvuru yazılı yapılacağı gibi elektronik posta yoluyla da yapılabilir. Her iki durumda da, başvuru sahibinin adı, soyadı ve adresini belirtmesi gerekir. Başvuru sahibinin istemesi halinde kimliği gizli tutulur. Kişileri karalama amacı güden, haklı bir gerekçeye dayanmayan, başvuru konusuyla ilgili yeterli bilgi ve belge sunulmamış başvurular Kurul tarafından değerlendirmeye alınmaz.

(2)Yargı organlarında görüşülmekte olan ya da yargı organlarınca karara bağlanmış olan konular hakkında başvuru yapılamaz. Etik ihlali ile ilgili yürütülen inceleme esnasında yargı organlarına intikal ettirildiği ya da yargı organlarınca karara bağlanmış olduğu anlaşılan konular hakkında inceleme işlemi durdurulur.

(3) Her başvuru için ayrı bir dosya açılır. Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarının inceleme sürecinde Üniversite dışındaki diğer kurum ve kuruluşlarla her türlü yazışmalar Rektörlük aracılığıyla yapılır.

(4) Hakkında etik ihlali iddiası bulunan kişiden iddialara ilişkin olarak savunma ve gerekli bilgi ve belgeler istenir. İlgili kişi, bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulunun bu yöndeki isteğinin kendilerine ulaştığı tarihten itibaren en geç on gün içerisinde yazılı savunmasını vermediği takdirde, savunma hakkından vazgeçmiş sayılır. Bu durumda Kurul, eldeki bilgi ve kanıtlara dayalı olarak karar verir. Kurul, gerekli gördüğü hallerde savunmayı sözlü olarak da alabilir, ilgilileri çağırıp bilgi alma yetkisine sahiptir.

(4) Hazırlanan raporlar, ilgili bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulunda tartışmaya açıldıktan sonra oylanır ve kesin rapor kurul üyelerince imzalanır. Karara muhalif kalan üye karşı oy gerekçesini yazmak zorundadır. İnceleme sonuçlarını içeren kurul kararları Rektörlüğe sunulur. Etik ihlali saptanan kişilerle ilgili olarak Kurulca düzenlenen rapor konusunda Rektörlük gerekli adli ve/veya idari işlemleri başlatır. Etik ihlali iddiasında bulunan kişi veya kuruluşlar, başvuruları ile ilgili olarak alınan kararlar hakkında Rektörlük tarafından ilgili birim ve kurumlarla birlikte bilgilendirilir.

(5) Başka kuruluşlarca yapılmış ya da yapılmakta olan inceleme ve soruşturmalar, bu yönerge kapsamında yapılacak etik ihlali incelemelerine engel oluşturmaz.

(6) Kurul başkan ve üyeleri ile uzman ve bilirkişiler, yaptıkları inceleme ile ilgili edindikleri bilgi ve belgeleri Rektörlüğün izni olmaksızın açıklayamazlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Disiplin işlemleri

Madde 13- (1) Etiğe aykırı eylemi kanıtlanan kişiler hakkında gerekli disiplin soruşturmasının başlatılması amacıyla ilgili birime yazı yazılır

(2) İntihal ve haksız yazarlık eylemlerinin gerçekleşmesi hallerinde asıl müellifin rıza göstermesi ilgilileri sorumluluktan kurtarmaz.

Zamanaşımı

Madde 14 – (1) Oluştuğu tarihi izleyen günden başlayarak iki yıl içinde yapılmayan etiğe aykırı eylemler hakkındaki başvurular incelenmez

Gizlilik

Madde 15 – (1) Bilimsel araştırma ve yayın etik kurullarının kararları, genel düzenlemeler dışında gizlidir, etik kurulların tespitleri hakkında bu yönergede belirtilen kişi ve kuruluşlar ile başvuru sahibinden başkasına bilgi verilmez.

Yeniden inceleme

Madde 16 – (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarında incelenen bir eser/konu hakkında aynı iddialarla aynı kurula yapılan başvurular dikkate alınmaz.

Etik ihlallerine ilişkin kayıtlar

Madde 17 – (1) Yukarıda sayılan etik ihlal türlerinden birini gerçekleştirdiğine karar verilen kişilere ilişkin karar ve belgeler Rektörlük tarafından gizlilik ilkesine riayet edilmek suretiyle uygun bir şekilde dosyalanıp saklanır.

Geçici Madde- (1) Bu Yönergenin kabulü tarihinden önce gerçekleşen etiğe aykırı eylemler şikâyet veya ihbar konusu yapılamaz.

Yürürlük

Madde 18 – (1) Bu Yönerge, Üniversite Senatosu tarafından kabulü tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 19 – (1) Bu Yönerge hükümlerini Rektör yürütür.